

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIII. Circumstantiæ, seu casus, in quibus obligat præceptum
confessionis fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

non esse Christum; sed ab illo etiam, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait Petro: discipulum meum te negabis; sed, me negabis. Negavit ergo ipsum, cum se negavit ejus discipulum.

172 Secundum, necessarium ad salutem, est externa fidei confessio; cujus tamen præceptum, utpote affirmativum, nec complectens universitatem humanorum actuum, non obligat ad semper: quia, ut scholæ Angelus dicit 2. 2. q. 3. a. 2. *præcepta affirmativa non obligant ad semper, etsi semper obligent. Obligant autem pro loco & tempore, secundum aliquas circumstantias debitas, secundum quas oportet actum humanum limitari, ad hoc quod sit actus virtutis. Sic ergo confiteri fidem, non semper, neque in quolibet loco, est de necessitate salutis, sed in aliquo loco & tempore.*

CAPUT XIII.

Circumstantia, seu casus, in quibus obligat præceptum confessionis fidei.

173 **T** Res casus assignat S. Thomas supra n. 168. Primus est, quando per dimissionem, id est omissionem hujus confessionis subvertitur honor debitus Deo. Ratio est, quia confessio fidei tunc est sub præcepto, quando finis hujus præcepti, Dei scilicet & religionis honor, eam exigit: tunc enim oportet Dei & religionis honorem tueri & promovere, reddendo testimonium veritatis Dei.

174 Et ideo dum in tribunalibus agitur causa Dei & religionis, de fide publicâ auctoritate interrogatus, fidem ingenuè confiteri tenetur, etiam si acerbissimos cruciatus, & mortem atrocissimam propterea subiturus sit. Quia sic exigit Dei & religionis honor, propriæ vitæ & incolumitati præferendus. Tumque tacere, esset Christum, si non negare, certè erubescere. Itaque semper fuit Ecclesiæ traditio; iste unanimis SS. Martyrum sensus, qui dum steterunt ante Reges & Præsides, de fide ab ipsis interrogati, ad positivam illius confessionem se semper obligatos crediderunt, Christoque testimonium intrepide reddiderunt, Christumque & Christianam Religionem multum per hoc honoraverunt, & exinde Martyres, id est fidei, seu Dei testes appellati sunt. Nec permiserunt se decipi hoc sophismate: Reges & Præsides non habent jus sub pena mortis interrogandi de fide. Quidquid enim de hoc sit, non dubitaverunt Christum habere jus, ut ipsi ante Reges & Præsides testimonium de ipso redderent. Unde merito Innocentius XI. damnavit hanc propositionem Ægidii Coninck, Tanneri, utriusque Hurtadi, Granadi, Oviedi, & Castropalai apud Leandr. p. 2. Decal. tr. 2. disput. 2. q. 8. *Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo & fidei gloriosum consulo; tacere, in peccaminosum per se non damno.*

Tom. II.

Si tamen interrogans sit persona privata, interrogatus, regulariter loquendo, non tenetur ei directè respondere; sed ei dicere potest, quid ad te? quis te Judicem constituit, &c.? Neque enim confessionis præceptum tunc urget, sicut in priori casu, ut communis semper fuit fidelium sensus & praxis.

Dixi *regulariter loquendo*; vir enim admodum gravis, privatâ auctoritate coram multitudine interrogatus, confiteri tenetur, in casu quo tacendo, vel responsum declinando, grave scandalum causaret in populo; sicut & in casu, quo ingens utilitas, vel necessitas proximorum positivam exigeret confessionem, juxta proximè dicenda.

Secundus casus, à S. Doctore assignatus, 176 est quando per omissionem confessionis subtraheretur utilitas proximis impendenda: quod contingit quoties confessio necessaria est ad fidem in aliis promovendam, vel confirmandam. Quando ergo alii ex tua confessione veram fidem amplexuri sunt, alias in falsâ permansuri; vel in vera fide confirmandi sunt, alias vacillaturi, vel defecturi; quando item non confitendo fores in causâ quod alii in falsa sua religione confirmarentur, teneris confiteri. Quia sic exigit utilitas proximis impendenda.... Ita S. Doctor loco citato, tam in corpore, quam ad secundum. Ubi sic: *In casu necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam propalare, vel ad instructionem aliorum fidelium, sive confirmationem, vel ad reprimendam infidelium insulationem.*

Ex quibus postremis verbis S. Doctoris 177 colligitur, quod quancumque vides fidem ab infidelibus contemni, vel sacra conculari, teneris te opponere, etiam cum vitæ periculo, si spes profectus affulgeat. Tunc enim Dei honor, & sacrorum reverentia id exigit, ut cum communi tradit Bonacina. Si ergo videas sacras imagines conspurcari, Dei nomen blasphemari; sacras virgines & templa profanari, &c. teneris id impedire, si possis, etiam cum vitæ periculo: Sectus si non possis, & credas oppositionem tuam magis obfuturam, quam profuturam.

Tertius casus, juxta eundem S. Doctorem 178 rem, est dum confessionis omisso censetur implicita fidei negatio, puta (ait S. Doctor) *si aliquis interrogatus de fide, taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, ut si Eleazarus à Regis Ministris ad id sollicitatus, simulasset porcinas se comedisse carnes, tamen licitas carnes reverà manducasset, simulatio ista reputata fuisset Judaicæ religionis abnegatio. Ideoque eam sibi illicitam Eleazarus meritò censuit Non enim etati nostræ dignum est (inquit) fingere: ut multi adolescentium, arbitrarè Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, & ipsi propter meam simulationem, & propter modicam corruptibilis*

P 2

vita tempus decipiantur. Nam, etsi in presenti tempore supplicii hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec virum, nec defunctus effugiam. Sic etiam si, dum multi simul à Tyranno interrogati, an sint Christiani, aliis affirmantibus, alii taceant, isti que abire permittis, alii occidantur, quilibet iudicabit dimissos negasse fidem. Sicut & in casu quo, dum multi simul interrogantur, quibusdam negantibus se Christianos, alii tacent, & una cum negantibus dimittuntur. Necnon in casu quo, interrogante Tyranno, an sis Christianus, tacente te, alter respondet te non esse Christianum, si ei non contradicas, censeberis approbare dictum alterius, adeoque fidem negare.

179 Extra tres illos casus, cavenda est confessio imprudens. Quæ censetur talis 1º. dum sine ulla necessitate divini honoris, vel utilitate proximorum, temerè quis se exponit periculo tormentorum, quæ fortassis tolerare non poterit; sicque exponit se periculo abjuratæ fidei. Est enim temeritas periculosa, eam in se præsumere animi fortitudinem, quæ necessaria est ad christianè tolerantiam Tyrannorum persecutionem. Et ideo Christus minime præcepit ut traderemus nos in manus persecutorum; sed contra præcepit ut eos fugeremus: *Cum vos (inquies) persecuti fuerint in civitate ista, fugite in aliam. Hoc cum scirent sancti (ait D. Athanasius in Apol. de fuga sua) ad eam normam vitam suam temperaverunt. Nam quod Deus iunxerit, faciendum est. Ideoque & ipsum Verbum, propter nos homo factum, voluit quemadmodum & nos, cum quereretur, & cum persecutionem pateretur, fugere, & insidias declinare.*

180 Scio quòd Tertullianus, in peculiari libro hac de re edito, damnet hanc fugam, tum quia persecutio, utpote à Deo immissa, ad probationem honorum, & reprobationem malorum est bona. Ergo fuga ejus mala est: quippe contraria voluntati Dei; qui dum persecutionem immittit, vult ut eam sustineamus.

Tum quia stultum est velle fugere quod à Deo venit: cum omne, quod à Deo venit, inevitabile sit. Tum quia fuga illa honestari nequit ex diffidentia propriæ infirmitatis. Cum magis fidendum sit de potenti auxilio Dei; quam de sua fragilitate diffidendum. Tum denique quia locus allegatus ex Matthæo jam non habet locum, sed solum habuit locum in Apostolis, quos Christus voluit fugere; ne, si in prima persecutione occisi fuissent, Evangelii disseminatio impedita fuisset.

181 Sed in hoc, sicut & in aliis, Tertullianus erravit, privatum sensum suum opponendo sensui totius Ecclesiæ, quæ allata Christi verba sic semper intellexit, ut ad fideles omnes, non ad solos Apostolos extenderentur. Et idem semper fuit sensus unani-

mis Sanctorum, qui pro formula accepta (ut D. Athanasius prosequitur) utpote à Domino eruditi, & prescis olim, & sequentibus temporibus, in certamine, quod illis erat cum persecutoribus, & fugâ se instantibus eripebant, & quærentibus sese per latebras subducebant. Quippe qui, ut homines, ignari erant temporis sibi à divina providentia constituti. . . . donec aut mortis definitum tempus superveniret, aut quoad usque definitur tempus Deus ipse hoc ipsum indicaret, vel persecutores inhibens, vel persecutoribus eos tradens.

Nec 1ª ratio Tertulliani solida est. Quia 182 persecutio (præterquam quòd non sit à Deo positivè inferente, sed tantum permittente) sic est bona patienter tolerantibus, ut tamen humanæ fragilitatis conscii, licetè, imò laudabiliter eam fugiamus, velut causam gravissimæ tentationis contra fidem, vel ut humanæ naturæ disconvenientem. Quomodo licetè fugimus pestem, famem, & alia corporalia mala; licet à Deo sint etiam positivè inferente. Nec in hoc facimus contra voluntatem Dei, imò facimus quod nobis præcipit Deus, qui solum vult ut persecutionem sustineamus; dum eam fugere non possumus, id est dum ipse nos tormentibus tradit.

Nec 2ª ratio ipsius solidior est. Quòd 183 enim persecutio fidei non sit inevitabilis, manifestum est experientiâ plurimorum, qui eam evitarunt.

Nec 3ª ratio majoris est soliditatis. Quia 184 fuga persecutionis non est diffidentia divini auxilii, sed propriæ fragilitatis; nec provenit ex hoc quòd Deum credamus, aut gratiæ suæ avarum, aut inopem; sed ex eo quòd eum credamus siæ gratiæ Dominum; nec velle dare gratiam vincendi fortissimam tentationem, nisi iis, qui propriæ fragilitatis conscii, pro posse fugiunt ejus occasione.

Et ideo Nicolaus I. cap. *scisciaris* 7. q. 1. 185 definiit esse licitum, exemplo Prophetarum, & Apostolorum, fugere fidei persecutores. Nec hoc est contra honorem Deo & religioni debitum: utpote qui non exigit ut omni tempore & loco pro fide tormenta morte inque patiamur; sed in circumstantiis supradictis dumtaxat; imò hoc potius est cavere ne religioni ignominia notam inuramus; eam negando, si nos temerè tormentis offeramus. Quippe non fugere, est exponere se periculo fidem negandi, juxta illud Cypriani lib. de lapsis, *forte qui non secessit, negaturus remansit.*

2º. Confessio fidei imprudens est, dum 186 per eam sine necessitate persecutoribus causa datur Deum offendendi, fidemque persequendi. Quia, ut sapienter observat Clemens Alexandrinus lib. 4. Strom. *qui se capiendum prabet per audaciam, is, quantum in se est, adjuvat improbitatem ejus qui persequitur.*

3º. Imprudens est, dum absque necessitate divini honoris, sine utilitate etiam fidei,

vel fidelium, perturbationem in infidelibus caufat. Nam, ut S. Thomas loco citato ad 3. ait, *si turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta, abique aliqua utilitate fidei, & fidelium, non est laudabile, in tali casu, fidem publicè confiteri. Unde Dominus dicit Matth. 7. „ Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas vestras spargite ante porcos, ne... conversi dirumpant vos. „ Sed si utilitas fidei aliqua speretur, aut necessitas adsit, contemptu perturbatione infidelium, debet homo publicè fidem confiteri.*

CAPUT XIV.

Confessio fidei, in casibus antedictis, fieri debet absque ulla æquivocatione, contrariæ religionis simulatione.

- 188 **P**robatur, quòd absque æquivocatione, quia fidem verbis æquivocis confitens, si fidem non abneget, eò quòd verba æquivoca sensum verum admittant, saltem Christum erubescit, debitumque Deo & religioni honorem subtrahit, dum non nisi tectè, & sub involucris verborum confessionis suæ sensum ac veritatem manifestare audeat. Unde Ambrosius lib. 10. in Luc. 22. *Non satis est involuta responsio confitentis Jesum, sed aperta confessio. Quid prodest verba involvere, si videri vis denegasse?*
- 189 Probatur etiam quòd abique simulatione. 1.º quia falsam religionem simulare, est Christum erubescere. 2.º quia est veram religionem coram hominibus negare. 3.º quia simulatio illa, utpote factio aliud significans, quam sit in corde, detestabile est mendacium; Dei & religionis valdè inhonorativum, & proximis valdè perniciosum. Denique est exteriori facto ac verbo negare fidem, interiori retentam. Et si aliquo pacto excusabiles essent, qui æquivocatione vel simulatione negant exterius fidem, à SS. Patribus, & ab universa Ecclesia tamquam inexcusabiles damnati non fuissent, quotquot in antiquis persecutionibus tormentorum metu fidem exterius negarunt; quandoquidem plures ex ipsis id licitè facere potuissent, simulatione aliquà utendo, vel cum æquivocatione respondendo.
- 190 Dices cum Adriano in 4. q. 1. de bapt. a. 1. ad 5. argum. istis quidem argumentis evinci, quòd illicita sit falsæ religionis simulatio, si fiat cum scandalo; vel dum urget præceptum fidem positivè confitendi: cæterum si factio quis idololatriam simulet, eo modo quo David insaniam coram Rege Achis, non peccat (inquit) dummodò non interrogetur, cujus sit religionis, dummodò etiam facto suo non sit aliis futurus occasio, ut avertantur à fide.
- 191 Respondeo opinionem illam Adriani ab omnibus aliis Theologis (apud Suarez disp. 14. de fid. sect. 4.) merito rejici. Quia li-

cet in dictis circumstantiis licitum sit fidem occultare, nunquam tamen licet eam exterius negare. Falsæ verò religionis simulatio, est externa quedam illius professio. Igitur est externa veræ religionis negatio.

Nec refert, quòd simulans non habeat animum fidem exterius negandi. Quia ad peccandum contra præceptum fidei exterius non negandæ, non requiritur animum eam exterius negandi; sed sufficit factum ex hominum institutione significans professionem religionis falsæ, & consequenter negationem fidei veræ.

Objicies 1.º factum Naaman Syri 4. Regum 5. qui ab idololatria ad fidem conversus à S. Patre nostro Eliseo, ab eo tamen permissionem obtinuit; ut, adorante Rege Syriæ in templo Remnon, & ipse adoraret: non quidem verè (dixit enim Eliseo, se ultrà non adoraturum nisi Deum verum) sed fictè. Ad istud argumentum quidam Neotericus aliquando respondit, Naaman petiisse, & obtinuisse à Deo dispensationem, ut licitè idolum Remnon adoraret. Sed hoc dici non potest. Absit enim ut Deus (gloriæ suæ tantus zelotes, ut dicat: *Gloriam meam alteri non dabo*) cuiquam unquam permiserit deo alieno divinitatis honorem deferri. Absit (inquam) ut idololatriam Naamano permiserit: sola quippe hujus cogitatio horrorem incutit.

Respondeo ergo negando antecedens: 193 siquidem Eliseus, dicendo, *vade in pace*, non permisit Naaman, ut genuflecteret idolo Remnon, sed ut genuflecteret Regi suo, adoranti in templo Remnon; sive ut Regi suo, idolum adoranti, sic exhiberet politicum ministerium (etiam extrà templum reddi solitum) ut tamen à circumstantibus intelligeretur non genuflectere idolo Remnon, sed Regi suo dumtaxat: eò quòd utique Naaman palàm profiteretur, se non idolorum, sed solius veri Dei cultorem, servareque protestationem suam; coram toto comitatu suo factam Eliseo: *Non faciet ultrà servus tuus holocaustum, aut victimam diis alienis, nisi Domino.*

Objicies 2.º factum Jehu 4. Regum 10. 194 qui, ut simul occidere posset omnes Prophetas Baal, finxit se velle colere Baal; eaque simulatione illos omnes ad se congregatos interfecit. Nec tamen in eo fuit à Deo reprehensus, sed laudatus: *Studiosè egisti quòd rectum erat, & placebat in oculis meis.*

Respondeo cum S. Augustino lib. 2. contra mendacium, & S. Thoma 2. 2. q. 111. a. 2. simulationem Jehu non esse necessè excusari à peccato, quia malus fuit: utpote ab idololatria Jeroboam non recedens. Commendatur autem, & remuneratur à Domino, non pro simulatione, sed pro zelo quo destruxit cultum Baal.